

DECIZIE

03 iulie 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Ion Vîlcov
Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei

împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2013, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 02 noiembrie 2012, Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochia Munteanu au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

În motivarea acțiunii au indicat că la 04 august 2000 apartamentul nr. 107 din str. Cetatea Albă, 141, mun. Chișinău, ca urmare a privatizării, a trecut în proprietatea Mariei Savca și fiicei ultimei, astfel imobilul dat a intrat în circuitul liber civil.

Menționează că la 16 august 2000 Maria Savca, din numele propriu și fiicei sale minore, a înstrăinat în baza contractului de vânzare-cumpărare apartamentul lui Ghenadie Morozniuc, iar la 18 februarie 2001 prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău s-a dispus retragerea din adresa nominalizată a vizei de reședință a fostului proprietar Savca.

Indică că la 05 martie 2001 Ghenadie Morozniuc a înstrăinat apartamentul lui Sorin Raileanu, iar la 25 ianuarie 2003 de la ultimul, apartamentul nominalizat a fost cumpărat de către soții Eudochia Munteanu și Ion Munteanu.

Susțin că toate contractele de vânzare-cumpărare, după formă și conținut au fost perfectate conform legislației civile în vigoare la momentul încheierii, cu înregistrarea dreptului fiecărui proprietar în Registrul bunurile imobile.

Invocă că întru contestarea tuturor actelor juridice menționate Maria Savca s-a adresat cu cereri de chemare în judecată, iar la 06 aprilie 2004 în interesul minorei Maria Savca (fiică) acțiune în judecată a fost depusă din numele Procurorului General.

Ulterior, la 06 martie 2006 inițial cu cerere de revizuire, iar apoi la 12 aprilie 2006 și cu cerere de chemare în judecată, în procesul dat s-a implicat de sine-stătător și Maria Savca (fiica).

Ca urmare a acțiunilor formulate, în proces au fost atrași 4 pârâți, inclusiv ei, autoritățile de privatizare, Consiliul municipal Chișinău și 4 birouri notariale - notari.

Afirmă că toate acțiunile s-au judecat în fond de Judecătoria Botanica mun. Chișinău, iar o hotărâre irevocabilă a Curții Supreme de Justiție pe toate cererile de chemare în judecată s-a pronunțat doar la 07 iunie 2012, astfel litigiul a durat cu depășirea a 11 ani.

Mai invocă că tot acest timp s-au aflat sub pericolul real de a-și pierde cum bunul material, mijloacele bănești, cât și cinstea, onoarea și chiar libertatea, fapt ce se confirmă prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 10 octombrie 2005 (nr.2-82/2005) și decizia Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2006, prin care actele care ce țin de privatizare au fost anulate.

Insistă că reclamantele Savca acționând cu rea-voință, utilizând aceste hotărâri judiciare, printr-o încheiere a instanței din 20 aprilie 2006 artificial și ilegal și-au atins scopul prin casarea hotărârii irevocabile a Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 20 august 2002 (nr. 144/2002), care a fost menținută prin decizia Tribunalului Chișinău din 19 noiembrie 2002 (2a-2643/2002) și decizia Curții de Apel al Republicii Moldova din (2r-160/2003), prin care pretenția cu privire la declararea nulității a contractului de vânzare-cumpărare din 16 august 2000 încheiat între Maria Savca și Ghenadie Morozniuc a fost respinsă, respectiv nu le permitea a atenta la contractele subsecvente din 05 martie 2001 și din 25 ianuarie 2003.

La fel indică că prin încheierea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 21 iunie 2006 s-a dispus conexarea tuturor acțiunilor într-un singur proces. Astfel, fiecare din ei au fost legați cum de soluția judiciară cu privire la legalitatea privatizării, așa și de soluția cu privire la legalitatea contractului din 16 august 2000.

Suștin că cererea de revizuire a fost depusă de reclamantele Savca când aveau un reprezentant. Totodată, având un alt reprezentant, reclamantele la 18 ianuarie 2007 (peste 9 luni) și la 14 februarie 2007 (peste 10 luni), respectiv către Judecătoria Botanica mun. Chișinău și către Curtea Supremă de Justiție depun cereri cu privire la aplicarea sancțiunilor procedurale numind încheierea din 20 aprilie 2006 - „act procedural defectuos”, cu toate acestea cer admiterea cererii de revizuire și Curții Supreme de Justiție.

Indică că în interiorul acestui termen, la 20 septembrie 2006 cauza pe marginea hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 10 octombrie 2005 și deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2006 s-a judecat în recurs (decizia 2ra- 1131/2006 din 20 septembrie 2006). Din textul deciziei este clar că toți participanții au comunicat despre cererea de revizuire depusă de Savca împotriva hotărârii judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 20 august 2002 și colegiul a considerat rațional să se conexeze aceste două pricini într-un singur proces.

Consideră că Curtea Supremă de Justiție fără careva probe a admis revizuirea ca legală și a dispus rejudecarea și conexarea cauzelor. Ca urmare Judecătoria Botanica a

dispus conexarea dosarelor prin încheierea din 10 noiembrie 2006, cu toate că conexarea a fost dispusă anterior, la 21 iunie 2006.

Ulterior, prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 02 mai 2007 cererea de revizuire a fost respinsă, dar actul „procedural defectuos” a rămas.

Ca rezultat după rejudecarea în fond și apel, în recurs s-a pronunțat decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-1516/2009 din 19 noiembrie 2009, pricina fiind restituită spre rejudecare, procedura care a durat până la 07 iunie 2012.

Susțin că ei n-au fost indiferenți sau pasivi în proces înaintând și ei cerere de revizuire la Curtea Supremă de Justiție din 18 septembrie 2006, apoi au înregistrat cererea din 21 noiembrie 2006 și cererea din 27 noiembrie 2006.

Afirmă că judecarea cauzei a fost tergiversată și din motiv că instanțele de judecată n-au reținut intrarea ilegală a Procurorului General (procuraturii) în proces. Astfel, la 06 aprilie 2004 contrar propriei poziții a Procuraturii Generale din 15 aprilie 2003, din numele adjunctului procurorului general se înregistrează cererea de chemare în judecată, contrar prevederilor alin. 2 art. 71 CPC, în lipsa cererii scrise a persoanei interesate. Cererea dată s-a depus sub pretextul în interesul minorei Maria Savca, care la acea dată depășise vârsta de 17 ani. Procurorul a depus acțiunea odată cu Maria Savca – mama minorei, menționând-o ca reprezentant legal.

Invocă că activitatea Procuraturii Generale, preluată ulterior de Procuratura sect. Botanica a continuat până la 01 februarie 2010, circa 6 ani, pentru ca urmare a fi scoasă din proces inclusiv la cererea proprie din 24 septembrie 2010, prin care a declarat că renunță la participarea în continuare la acțiunea sa în interesul minorei Maria Ivan Savca, dată când ultima avea 23 ani 6 luni și 21 zile.

Susțin că nici la aceste momente, ei n-au fost pasivi și au depus plângeri din 2005-2006 cu privire la ilegalitatea participării procurorului în proces, soluția fiind adoptată la 01 februarie 2012.

Insistă că participând în proces Procuratura influența și cauza penală pornită la 28 octombrie 2003, faptul este evident din materialele cauzei civile, unde reclamantele și Procurorul, insistând la acțiuni de urmărire penală, de repetate ori au tergiversat judecarea procesului civil. Astfel, la 09 februarie 2010 s-a cerut suspendarea examinării cauzei civile până la prezentarea în instanță a Raportului de expertiză efectuată în cadrul urmăririi penale pe cauza penală 2003428115, anexând ordonanța CCCEC din 30 octombrie 2009.

Menționează că la 28 octombrie 2003 în baza circumstanțelor de fapt Procuratura a pornit cauza penală, însă pe aceleași temeuri în cauza civilă era decizia irevocabilă a Curții de Apel Chișinău din 25 februarie 2003.

Afirmă că vinovați de tergiversarea cauzei sunt cum instituțiile de expertiză așa și experții concreți, care despre unice obiecte expertizate au concluzionat diferit, concluziile având un conținut contradictoriu și doar la 11 mai 2010 s-a concluzionat unanim că scrisul și semnăturile sunt ale Mariei Savca.

Consideră că tergiversarea judecării cauzei ține și de vina directă a instanțelor de judecată, care contrar prevederilor art. 158 CPC și-au axat atenția numai pe concluziile experților.

Insistă că neîntemeiat instanța n-a admis pretenția lor cu privire la aplicarea prescripției extinctive.

Totodată, indică că deși Curtea Supremă de Justiție a concluzionat întemeiat despre netemeinicia pretențiilor formulate în acțiuni, aceasta a evitat de a pronunța o nouă hotărâre și a remis cauza spre rejudecare, cu toate că în cererea de recurs, argumentele ce țin de experți și expertize au fost expuse exact, inclusiv cele ce țin de procura nr. 2757 din 29 mai 2000, autenticată de notarul E. Isiumbeli, însă instanța de recurs a evitat a aprecia cele expuse în recurs, ca până în final a motiva cu aceleași argumente în ultima decizie din 07 iunie 2012.

Suține că ani la rând au suportat necazuri pentru a demonstra că bunul imobil l-au procurat în condițiile legii. Iar instanțele în tot acest timp n-au pătruns în esență, au neglijat lucruri elementare, cum ar fi că Maria Savca prin organele statului a fost împroprietărită cu apartamentul în cauză.

Astfel, acceptând spre judecare ambițiile Mariei Savca au fost încălcate prevederile art. art. 183-185 CPC, ca urmare a căror ei au avut de suferit.

Mai invocă că Maria Savca la 17 noiembrie 2011 a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de chemare în judecată cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat, apreciindu-l cu 200000 euro. Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 14 februarie 2012 s-a dispus încasarea despăgubirii în mărime de 35000 lei, hotărâre care a fost menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 23 mai 2012.

Solicită constatarea încălcării drepturilor lor la judecarea în termen rezonabil a pricinii civile la acțiunea Mariei Savca, Mariei Ivan Savca și Procurorului General al RM împotriva lor, determinarea și încasarea în beneficiul fiecărui din bugetul de stat, în modul stabilit de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 a unei sume echitabile întru repararea prejudiciului moral în mărime de 55000 lei pentru fiecare, reieșind din calculul a câte 500 lei pentru fiecare lună pentru 111 luni.

Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2013 acțiunea a fost admisă parțial, constată încălcarea dreptului lui Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu la judecarea în termen rezonabil a pricinii civile la cererea de chemare în judecată a Procurorului General al RM în interesele minorei Maria Savca împotriva Departamentului Privatizării și Administrării Proprietății de Stat al RM (în prezent Agenția Proprietății Publice) cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate privată, la cererea de chemare în judecată a Mariei Timofei Savca împotriva lui Ghenadie Morozniuc, Sorin Răileanu, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu c privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare și evacuarea fără acordarea altui spațiu locativ și a fost încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM prejudiciul moral în beneficiul lui Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu a câte 10000 lei pentru fiecare. În rest cerințele au fost respinse.

La 26 martie 2013 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea recursului, modificarea hotărârii și respingerea acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu hotărârea primei instanțe în partea admitterii acțiunii.

Menționează că concluzia admitterii unei interpretări eronate de prima instanță rezidă în faptul că termenul rezonabil la judecarea cauzei civile pentru care se pretinde constatarea încălcării art. 6 din Convenția CEDO precum și a art. 2 al Legii nr. 87 din

21 aprilie 2011, a fost supus o dată controlului judecătoresc, în acest sens pronunțându-se și o hotărâre judecătorească rămasă irevocabilă (decizia Curții Supreme de Justiție din 23 mai 2012).

Susține că justetea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei și cu referință la criteriile de apreciere stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului: complexitatea cauzei, comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților, și miza (interesul) pentru reclamant.

Consideră că jurisprudența CEDO operează exclusiv cu noțiuni de miză pentru reclamant dar nu și de pârât. În spețele principale au fost alte persoane ca reclamânți decât Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu, Eudochia Munteanu.

Indică că pentru acei reclamânți s-a constatat deja încălcarea dreptului la judecarea cauzei, iar statul a răspuns patrimonial.

Susține că nu se poate admite dubla compensare din bugetul de stat în această privință și pentru pârâții din cauzele principale.

Consideră că instanța a admis acțiunea contrar practicii CEDO, intimații în cauza având o participare pasivă în spețele principale sau chiar nefiind parte în proces.

Insistă că cererea intimațiilor admisă de prima instanță ca una abuzivă, prin care se urmărește un interes pecuniar nejustificat din bugetul de stat.

La fel indică că și în partea ce ține de motivarea hotărârii, aceasta este una neîntemeiată.

Afirmă că prima instanță a admis a doua oară încasarea prejudiciului din bugetul de stat în aceeași cauză civilă, însă fără a determina care sunt criteriile de apreciere a unui asemenea prejudiciu încasat în beneficiul intimațiilor.

Menționează că prima instanță a admis constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil în privința mai multor cereri de chemare în judecată examinate în mai multe instanțe naționale.

Indică că hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 10 martie 2011 a devenit definitivă prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2011, astfel insistă că actul judecătoresc de dispoziție a intrat în vigoare la data când a devenit executoriu adică la 13 decembrie 2011, iar acțiunea în cauză a fost depusă în instanță la 23 noiembrie 2012, respectiv în afara termenului de 6 luni stabilit de lege.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Declarând recursul la 26 martie 2013 recurentul s-a conformat prevederilor legale, recursul fiind declarat în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea hotărârii primei instanțe din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

La caz s-a constatat că Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochia Munteanu, făcând uz de remediu intern în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, prin acțiunea formulată au solicitat încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor RM în beneficiul său a prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii parțiale a acțiunii.

Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, în raport cu criticele formulate în recurs, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile raportului juridic litigios, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat, iar hotărârea temeinică și legală.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs remarcă că Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale la art. 6 § 1 statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Conform art. 2 alin. (1) și (2) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta Lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Respectiv, cerința Convenției ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței precum și exercitarea căilor de atac.

Iar în sensul art. 2 alin. (1) și (2) a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 este de înțeles că orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, dacă se constată o atare încălcare.

Instanța de recurs menționează că în legislația națională celeritatea judecării proceselor nu este consacrată în mod expres. Însă, codul de procedură civilă cuprinde un șir de norme prin care se asigură soluționarea, într-un termen rezonabil, a cauzelor deduse judecării, indiferent de natura lor.

În conformitate cu art. 4 CPC, sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a

libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și asociațiilor lor, ale autorităților publice și ale altor persoane care sunt subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă și ale altor raporturi juridice, precum și în apărarea intereselor statului și ale societății, în consolidarea legalității și a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Iar, art. 192 alin. (1) CPC, indică că pricinile civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea pricinii, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a pricinii se asigură de către instanță.

Perioada de judecare care urmează a fi luată în considerație la caz.

Din materialele pricinii se constată cu certitudine că la 06 aprilie 2001 Maria Savca a înaintat acțiune în judecată împotriva lui Ghenadie Morozniuc și Sorin Răileanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a apartamentului nr. 107 din str. Cetatea Albă, 141 mun. Chișinău încheiat la 16 ianuarie 2000.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 20 august 2002 acțiunea a fost respinsă, hotărârea care a fost menținută prin decizia Tribunalului Chișinău din 19 noiembrie 2002 și a devenit irevocabilă prin decizia Curții de Apel a Republicii Moldova din 25 februarie 2003.

La 27 februarie 2003 Maria Timofei Savca a depus cerere de chemare în judecată împotriva Agenției Teritoriale Chișinău a Departamentului Privatizării și Administrării Proprietății de Stat al RM, intervenientului accesoriu Biroul notarial Angela Cobăneanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate.

Ulterior, separat, la 06 aprilie 2004 Procurorul General al RM în interesele minorei Maria Ivan Savca a depus cerere de chemare în judecată împotriva Departamentului Privatizării al RM cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate nr. 3830 din 04 august 2000.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 10 octombrie 2005, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2006, acțiunile au fost admise.

Însă prin decizia Curții Supreme de Justiție din 20 septembrie 2006 au fost admise recursurile declarate de către Ghenadie Morozniuc, Sorin Răileanu și reprezentantul Eudochiei Munteanu, casate hotărârile nominalizate, iar cauza a fost restituită spre rejudecare la Judecătoria Botanica mun. Chișinău.

În motivarea deciziei date, instanța de recurs a făcut referire la circumstanțele de revizuire a hotărârii judecătorești Botanica mun. Chișinău din 20 august 2002, sugerând ca rațională conexarea într-un singur proces a cauzelor pe acțiunile lui Savca pentru soluționarea justă și rapidă a litigiului apărut.

La 09 martie 2006 Maria Timofei Savca și Maria Ivan Savca au depus cerere de revizuire, care a fost admisă prin încheierea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 20 aprilie 2006, fiind casată hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 20 august 2002, iar cauza a fost reținută spre rejudecare.

Drept urmare, la 18 aprilie 2006, Maria Timofei Savca și Maria Ivan Savca au depus la Judecătoria Botanică mun. Chișinău încă o cerere de chemare în judecată împotriva lui Sorin Răileanu, Ion Munteanu și Eudochia Munteanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 470 încheiat la 25 ianuarie 2003 între Sorin Răileanu și Eudochia Munteanu, obiect al cărui fiind același imobil, și evacuarea fără acordarea altui spațiu locativ.

Prin încheierea Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 21 iunie 2006 s-a dispus conexarea într-un singur proces a pricinii civile la acțiunea Mariei Timofei Savca împotriva lui Ghenadie Morozniuc și Sorin Răileanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a apartamentului din 16 august 2000 și pricinii civile la acțiunea Mariei Timofei Savca și Mariei Ivan Savca împotriva lui Sorin Răileanu, Eudochiei Munteanu și lui Ion Munteanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a apartamentului din 25 ianuarie 2003.

Prin încheierea Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 10 noiembrie 2006 s-a dispus conexarea într-un singur proces a pricinii civile la acțiunea Mariei Timofei Savca împotriva lui Ghenadie Morozniuc și Sorin Răileanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a apartamentului din 16 august 2000, pricinii civile la acțiunea Mariei Timofei Savca și Mariei Ivan Savca împotriva lui Sorin Răileanu, Eudochiei Munteanu și lui Ion Munteanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a apartamentului din 25 ianuarie 2003 și pricinii civile la acțiunea Procurorului General al RM în interesele minorei Maria Ivan Savca și la acțiunea Mariei Timofei Savca împotriva Departamentului de Privatizare cu privire la recunoașterea nulității hotărârii Comisiei de privatizare și contractului de vânzare-cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate privată.

Asupra încheierii Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 20 aprilie 2006, prin care a fost admisă cererea de revizuire depusă de Maria Timofei Savca, Maria Ion Savca, la 18 ianuarie 2007, ultimele au depus în prima instanță cerere privind aplicarea sancțiunilor procedurale prin anularea actului judecătoresc defectuos în cauza care ar putea atrage efecte negative pentru părți - anularea în viitor a tuturor hotărârilor pronunțate asupra cauzei civile respective, care a fost respinsă prin încheierea Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 06 februarie 2007.

Drept urmare, la 14 februarie 2007 Maria Timofei Savca și Maria Ion Savca au depus la Curtea Supremă de Justiție cerere, prin care au solicitat de a aplica sancțiunile procedurale prin anularea actului procedural defectuos al Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 20 aprilie 2006, precum deciziei instanței de apel și instanței de recurs.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 02 mai 2007 cererea de revizuire a fost respinsă ca inadmisibilă.

Prin hotărârea Judecătoria Botanică mun. Chișinău din 21 aprilie 2008 acțiunile conexe într-un singur proces au fost respinse, hotărâre care a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2009, fiind respins apelul declarat de Maria Savca și Procuratura Botanică mun. Chișinău.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 19 noiembrie 2009 au fost admise recursurile declarate de către Maria Timofei Savca, Maria Ivan Savca și Procuratura Botanică mun. Chișinău, casate decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2009 și hotărârii judecătoria Botanică mun. Chișinău din 21 aprilie 2008, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Judecătoria Botanică mun. Chișinău.

Prin încheierea din 17 februarie 2010 s-a dispus strămutarea pricinii civile la Curtea de Apel Chișinău pentru examinarea în fond conform competenței.

Curtea de Apel Chișinău, prin încheierea din 27 mai 2010 a dispus suspendarea procesului în pricina dată pentru soluționarea conflictului de competență.

Ca rezultat prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 23 iunie 2010 s-a dispus constatarea competenței Judecătoriei Botanica mun. Chișinău la judecarea în fond a pricinii civile la acțiunea Mariei Timotei Savca împotriva lui Ghenadie Morozniuc și Sorin Raileanu cu privire la recunoașterea nulității contractelor de vânzare-cumpărare a apartamentului din 16 august 2000, din 05 martie 2001, acțiunii Mariei Timotei Savca și Mariei Ion Savca împotriva lui Sorin Raileanu, Eudochiei Munteanu și Ion Munteanu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare nr. 470 din 25 ianuarie 2003 și evacuarea din apartament și acțiunea Procurorului General al RM în interesele minorei Maria Ion Savca și acțiunea Mariei Timotei Savca împotriva Departamentului de Privatizare cu privire la recunoașterea nulității hotărârii nr. 355 din 03 august 2000 a Comisiei pentru privatizarea fondului de locuințe referitor la transmiterea în proprietatea privată a apartamentului nr. 107 din str. Cetatea Albă, 141, mun. Chișinău și a contractului de vânzare-cumpărare, transmitere-primire a locuinței în proprietate privată nr. 3830 din 04 august 2000, astfel cauza fiind remisă la Judecătoria Botanica pentru a fi judecată în fond.

Prin hotărârea judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 10 martie 2011 acțiunile au fost respinse.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2011 au fost respinse apelurile declarate de către Maria Timotei Savca și Maria Ivan Savca și menținută hotărârea primei instanțe.

La 29 ianuarie 2012 dosarul a fost expedit la Curtea Supremă de Justiție pentru examinarea recursului declarat la 19 ianuarie 2012 de către Maria Timotei Savca și Mariei Ivan Savca.

Iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 07 iunie 2012 a fost respins recursul declarat de către Maria Timotei Savca și Maria Ivan Savca și menținută decizia instanței de apel.

Astfel, la caz se constată că de la data depunerii primei acțiuni 06 aprilie 2001 și până la data pronunțării deciziei irevocabile a Curții Supreme de Justiție din 07 iunie 2012, au trecut 11 ani.

Perioada de referință asupra căreia se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei se invocă a fi începând cu 20 aprilie 2006 de la data admerii de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău a cererii de revizuire depusă de către Maria Timotei Savca și Maria Ivan Savca și până la emiterea deciziei irevocabile.

În această ordine de idei, perioada care urmează a fi luată în considerație în speța dată este de mai bine de 6 ani.

Ca urmare a informației relatate și celei conținute în raportul prezentat Ministerului Justiției de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău, instanța de recurs notează că caracterul rezonabil al duratei procesului trebuie evaluat în lumina circumstanțelor cauzei, în special a criteriilor de apreciere a termenului rezonabil de judecare a pricinii cum sunt: complexitatea cauzei, comportamentul părților, precum și miza (interesul) pentru reclamant (a se vedea, *Frydlender v. France* [GC], nr.

30979/96, §43, ECHR 2000-VII și Cravcenco v. Moldova, nr. 13012/12, 15 ianuarie 2008).

Complexitatea cauzei.

Din punct de vedere a complexității, Colegiul nu consideră că această cauză este dificilă factologic sau juridic, nu necesită o muncă juridică vastă, fiind una medie de complexitate, având în vedere subiecții în proces, obiectul litigiului, materialul probator, raportul de expertiză și cadrul legal în baza cărui urma a fi verificată legalitatea actelor juridice contestate.

Comportamentul părților.

În ceea ce privește conduita autorităților naționale, Colegiul notează că dacă în ultima perioadă de examinare a cauzei de la 19 iulie 2010 până la 07 iunie 2012, termenul de judecare a fost respectat, în cea anterioară perioadă, judecarea cauzei a derulat cu mai multe omisiuni și încălcări procedurale din partea instanțelor de judecată, inclusiv multiplele amânări ale ședințelor de judecată și din cauza neprezentării a participanților la proces, ce au dus la întâzieri nejustificate de judecare a cauzei.

Aici se va remarca omisiunea instanțelor de judecată în asigurarea citării legale a participanților la proces și neaplicarea sancțiunilor procedurale întru evitarea tergiversării judecării cauzei din cauza neprezentării participanților la proces.

La acest capitol, instanța de recurs va remarca și existența unui număr mare de acte de dispoziție a instanțelor de judecată, care se constată a fi rezultatul admiterii unor încălcări, dar nu al complexității inerente a cauzei în sine.

În situații similare, Curtea menționează că, „chiar dacă nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar” (a se vedea *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003, și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr.70767/01, § 51, 06 septembrie 2005).

Totodată, instanța de recurs, la acest compartiment remarcă și faptul că deși la caz unele amânări ale ședințelor de judecată se datorează și acțiunilor intimaților, ultimii nu se pot considera responsabili pentru perioada examinării cauzei civile, or comportamentul lor, cât și a reprezentantului acestora a fost în limita drepturilor procedurale de care se bucură părțile în proces, întru apărarea intereselor și drepturilor sale.

Miza (interesul) pentru reclamant.

Instanța de recurs menționează că în sensul Legii enunțate, miza pentru Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu în procedura civilă analizată la caz există, or ultimii au pretins la apărarea dreptului său de proprietate fie asupra mijloacelor bănești, fie asupra bunului imobil, rezultate ca urmare a contractelor de vânzare-cumpărare a bunului imobil, care au și constituit obiect al litigiului, al cărui termenul rezonabil de examinare s-a constatat a fi încălcat în speță.

În conexiunea celor relatate, reieșind din perioada examinării cauzei civile, de atitudine a părților la judecarea cauzei, de complexitatea ei, precum și miza (interesul) pentru reclamant, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că cerința cu privire la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, prevăzută de legea națională și articolul 6 § 1 al Convenției, nu a fost respectată, aspect care generează constatarea acestei încălcări, fapt care atestă corectitudinea soluției primei instanțe în sensul dat.

Având în vedere circumstanțele stabilite, constatând că dreptul lui Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu a fost încălcat, instanța de recurs apreciază ca corectă și soluția emisă de către prima instanță, care s-a pronunțat în favoarea admiterii parțiale a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului pretins a intimaților.

În această susținere vine jurisprudența CEDO în cazul SRL Deservire versus Moldova, unde Curtea a acordat cu titlu de prejudiciu moral 600 Euro pentru violarea art. 6 § 1 CEDO în ce privește durata procedurilor timp de 6 ani și în cazul Cravenco versus Moldova, unde Curtea a acordat cea mai mare sumă de 3000 Euro pentru încălcarea termenului rezonabil pentru 10 ani.

Nu este de neglijat și importanța unificării practicii judiciare a instanțelor naționale la acordarea despăgubirilor morale în cazuri similare celor indicate, fiind constatat că quantumul acordat cu titlu de prejudiciu moral în spețe examinate în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 variază de la 500 lei până la 35000 lei.

Cât privește afirmația recurentului precum că acțiunea în cauză a fost depusă în afara termenului de 6 luni stabilit de lege, instanța de recurs consideră necesar a o respinge, deoarece prima instanță corect a remarcat că decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție a fost emisă la 07 iunie 2012, iar prezenta acțiunea a fost depusă la 23 noiembrie 2012, respectiv termenul de 6 luni, prevăzut de art. 3 al legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, a fost respectat de intimați.

Instanța de recurs respinge ca lipsită de suport legal și susținerea recurentului cu referire la faptul că jurisprudența CEDO operează exclusiv cu noțiune de miză doar pentru reclamant, dar nu și pentru pârât, deoarece atât Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, cât și jurisprudența CEDO nu distinge aplicarea prevederilor date doar pentru o parte la proces, or de dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei se bucură toți participanții la proces, indiferent de calitatea lor procesuală.

Aici este important de menționat că prin noțiunea de miză pentru reclamant, în sensul Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, este de înțeles interesul pentru persoana care formulează pretențiile sale în temeiul acestei legi și care pretinde la violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

Este apreciat critic și argumentul recurentului cu privire la faptul că termenul rezonabil la judecarea cauzei civile pentru care se pretinde constatarea încălcării art. 6 din Convenția CEDO precum și a art. 2 al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, a fost supus deja controlului judecătoresc, existând și o hotărâre judecătorească rămasă irevocabilă (decizia Curții Supreme de Justiție din 23 mai 2012).

Aceasta deoarece decizia Curții Supreme de Justiție din 23 mai 2012 a fost emisă în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Mariei Timofei Savca și

Mariei Ion Savca împotriva Ministerului Finanțelor al RM cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, în care intimații Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochia Munteanu nu au fost parte în proces.

Alte argumentele invocate de recurent, în susținerea poziției sale, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se combat cu cele invocate mai sus și se axează asupra circumstanțelor, care au fost constatate și elucidate pe deplin de prima instanță, având la bază cumulul de probe, care au fost administrate și apreciate cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material.

Distinct de cele relatate și având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este întemeiată și legală, iar argumentele invocate de recurent sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se menține hotărârea Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2013 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ghenadie Morozniuc, Ion Munteanu și Eudochiei Munteanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Ion Vîlcov

Ala Cobăneanu